

1 2 3 4
5 6 7 8
9 0

Djeljivost i razlomci

Čista matematika je, u
svom obliku, poezija
logičkih ideja.

Albert Einstein

Sušтина matematike nije da se
jednostavne stvari zakompliciraju,
već da se pojednostave složene
stvari.

Gudder

Matematika je mjesto gdje
možete raditi stvari koje ne
možete raditi u stvarnom
svijetu.

Marcus du Sautoy

Sadržaj

- ❖ Prosti i složeni brojevi
- ❖ Djelitelji i višekratnici
- ❖ Proširivanje i skraćivanje razlomaka

■ 1 ■ Matematika je faktor povezivanja u globaliziranom svijetu

■ 2 ■ Matematika nas uči kako rješavati probleme, a ne samo memorirati jednadžbe

■ 3 ■ Matematika je ulaznica za karijeru u STEM zanimanjima

4 ■ Matematika = novac

■ 5 ■ Matematika je zabavna

■ 6 ■ Matematika daje moć

Prosti i složeni brojevi - ponavljanje

Ponovimo!

- **Prost broj** je broj koji ima dva različita djelitelja, a to su 1 i taj isti broj.
- **Složen broj** je broj koji ima više od dva djelitelja.
- **Broj 1** nije ni prost niti složen broj.

1.

Razvrstaj: 5, 8, 23, 36, 77, 42, 97, 3	
Složeni brojevi	Prosti brojevi

RJEŠENJE:

Složeni brojevi	Prosti brojevi
8, 36, 77, 42	5, 23, 97, 3

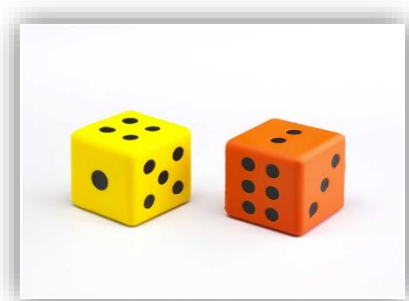
2.

Ispiši sve proste brojeve od 20 do 40.

_____

RJEŠENJE:

23, 29, 31, 37.

3. Ana ima dvije igraće kocke.

Pomozi joj pronaći sve parove brojeva čiji je zbroj na objema kockama prost broj. Ispiši sve takve parove.

RJEŠENJE:

$$1 + 2 = 3 \quad 2 + 3 = 5 \quad 1 + 1 = 2$$

$$1 + 4 = 5 \quad 2 + 5 = 7 \quad 5 + 6 = 11$$

$$1 + 6 = 7 \quad 3 + 4 = 7$$

Djelitelji i višekratnici - ponavljanje

Kako broj možemo rastaviti na proste faktore?

Primjer 1:

70	dijelim s 2
$70 : 2 = 35$	dijelim s 5
$35 : 5 = 7$	Dijelim sa 7
$7 : 7 = 1$	

Kraći zapis:

$$\begin{array}{r|l} 70 & 2 \\ 35 & 5 \\ 7 & 7 \\ 1 & \end{array}$$

Ponovimo!

- **Djelitelji** nekog prirodnog broja oni su brojevima kojima je taj broj djeljiv.
- **Višekratnik** nekog prirodnog broja jest prirodni broj koji je djeljiv s tim brojem.

1. Je li broj 72 djelitelj broja 936?

RJEŠENJE: Da, zato što je $936 : 72 = 13$

2. Je li broj 55 djelitelj broja 55?

RJEŠENJE: Da, zato što je $55 : 55 = 11$

3. Navedi barem četiri višektranika broja 7.

RJEŠENJE: 14, 21, 28, 35, 42, 49..

4. Dopuni niz višekratnika

a) 18, 27, 36, __, __, __, __ ..   b) __, 24, 36, __, __, 72, __ ..

c) 14, __, 28, __, 42, __, 56 ..

RJEŠENJE:

a) 18, 27, 36, **45, 54, 63, 72** ..   b) **12, 24, 36, 48, 60, 72, 84**..

c) 14, **21, 28, 35, 42, 49**, 56 ..

5. Izračunaj najveći zajednički djelitelj i najmanji zajednički višekratnik brojeva 15 i 20

RJEŠENJE:

Višekratnik: **60**

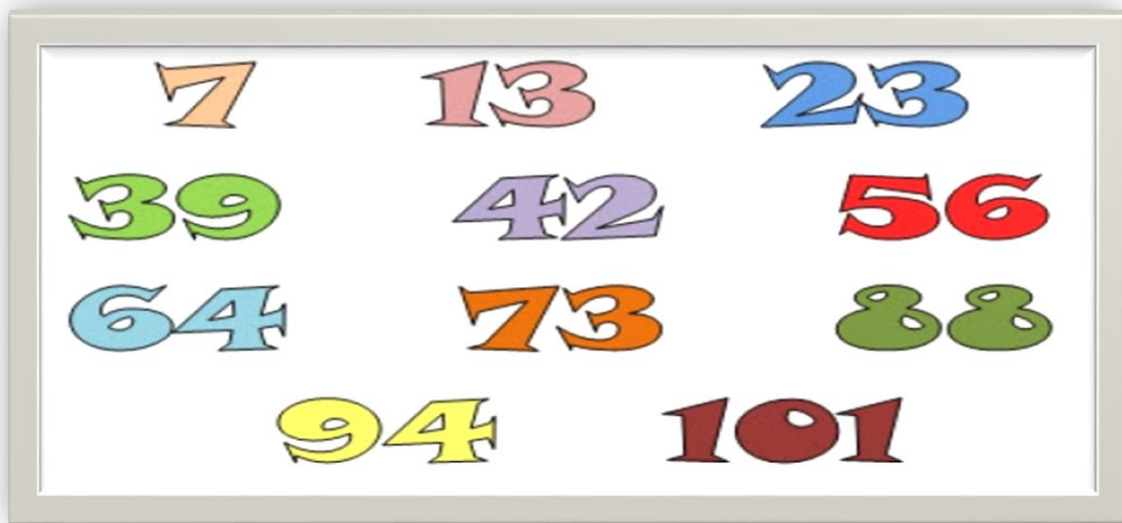
Djelitelj: **5**

6. Izračunaj najveći zajednički djelitelj i najmanji zajednički višekratnik brojeva 12, 16 i 18

RJEŠENJE:

Višekratnik: **144**

Djelitelj: **2**

7. Prepiši i dopuni:

a) Zajednički djelitelji brojeva 15 i 21 su:

$$D(15, 21) =$$

RJEŠENJE:

Najveći zajednički djelitelj brojeva 15 i 21 je **3**.

---

b) Zajednički djelitelji brojeva 24 i 8 su:

$$D(24, 8) =$$

RJEŠENJE:

Zajednički djelitelj brojeva 24 i 8 su **2, 4 i 8**.

---

c) Zajednički djelitelji brojeva 6 i 25 su:

$$D(6, 25) =$$

RJEŠENJE:

Najveći zajednički djelitelj brojeva 6 i 25 je **1** jer nemaju zajedničkog dijelitelja.

---

8. Koji je navedenih dijelitelj broja 42.

djelitelj broja 42

A	16	B	84
C	12	D	7

RJEŠENJE:

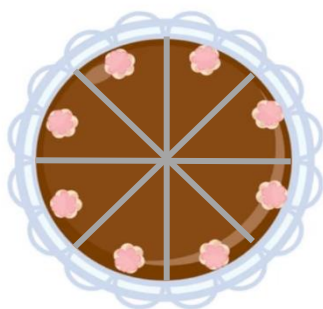
Djelitelj broja 42 je 7.

Proširivanje i skraćivanje razlomaka

- **Proširiti razlomak** znači pomnožiti i brojnik i nazivnik istim brojem različitim od 0, proširivanjem se vrijednost razlomka ne mijenja.
- **Skrativ razlomak** jest razlomak čiji brojnik i nazivnik imaju zajednički dijelitelj različiti od 1.
- **Neskrativ razlomak** jest razlomak čiji su brojnik i nazivnik relativno prosti brojevi.

Primjer 1:

Marica je na druženje pozvala troje prijatelja. Kako je Marica htjela počastiti svoje goste, ispekla im je tortu i podijelila ju je na četvrtine. No kada su gosti stigli bilo ih je sedam. Kao dobra domaćica, odlučila je od četvrtina napraviti osmine.

RJEŠENJE:

$$\frac{1}{4} = \frac{1 \cdot 2}{4 \cdot 2} = \frac{2}{8}$$

Primjer 2:

Jan i Luka su trebali iskoristiti vrpce za školski projekt. Nakon što su odrezali vrpce, Jan je tvrdio da dio vrpce koji je ostao je iznosio $\frac{7}{21}$ a Luka je tvrdio da je ostala $\frac{1}{3}$ vrpce. Tko ima pravo?

RJEŠENJE:

Obojica su u pravu.

$$\frac{7}{21} = \frac{7 : 7}{21 : 7} = \frac{1}{3}$$

1.

Proširi razlomke $\frac{1}{4}$, $\frac{3}{2}$, $\frac{5}{3}$, $\frac{5}{6}$ tako da im svima nazivnik bude 12.

RJEŠENJE:

$$\frac{1}{4} = \frac{1 \cdot 3}{4 \cdot 3} = \frac{3}{12}$$

$$\frac{3}{2} = \frac{3 \cdot 6}{2 \cdot 6} = \frac{18}{12}$$

$$\frac{5}{3} = \frac{5 \cdot 4}{3 \cdot 4} = \frac{20}{12}$$

$$\frac{5}{6} = \frac{5 \cdot 2}{6 \cdot 2} = \frac{10}{12}$$

2.

Skrati razlomake $\frac{6}{9}$, $\frac{12}{18}$ i $\frac{24}{36}$ tako da im nazivnik bude najmanji mogući broj.

RJEŠENJE:

$$\frac{6}{9} = \frac{6 : 3}{9 : 3} = \frac{2}{3}$$

$$\frac{12}{18} = \frac{12 : 6}{18 : 6} = \frac{2}{3}$$

$$\frac{24}{36} = \frac{24 : 12}{36 : 12} = \frac{2}{3}$$

Izvori:

- ❖ <https://edutorij.e-skole.hr/>
- ❖ <https://hr.izzi.digital/>
- ❖ <https://wordwall.com>
- ❖ <https://www.artrea.com.hr/>
- ❖ Matematički izazovi 6, PRVI DIO (G. Pajić, Ž. Bošnjak, B. Čulina, N. Grgić)